

Міністерство освіти і науки України
Київський національний лінгвістичний університет
Кафедра германської і фіно-угорської філології

Курсова робота
на тему: Структурні семантичні та функціональні особливості
іменника в англійській та українській мовах

студентки групи Па 07-21
факультету германської філології і перекладу
денної форми здобуття освіти
спеціальності 035 Філологія
спеціалізації 035.041 Германські мови та літератури
(переклад включно), перша – англійська
освітньо-професійної програми Англійська мова і
друга іноземна мова: усний і письмовий переклад у бізнес-комунікації
Мельник Ірина Петрівна

Науковий керівник:
кандидат філологічних наук, доцент
Черненко О. В.

Національна шкала _____
Кількість балів _____
Оцінка ЄКТС _____

Київ 2023

Ministry of Education and Science of Ukraine
Kyiv National Linguistic University
Department of Germanic and Finno-Ugrian Philology

Term Paper

Structural semantic and functional peculiarities of Noun in English and
Ukrainian

IRYNA MELNYK

Group PA 07-21

Germanic Philology and Translation Faculty

Research Adviser

Assoc. Prof.

OLHA CHERNENKO

PhD (Linguistics)

Kyiv 2023

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. РОЛЬ ІМЕННИКА У СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ	5
1.1. Іменник як основна номінативна одиниця мови . Помилка! Закладку не визначено.	
1.2. Словотвір як основний спосіб поповнення лексики сучасних англійській та українській мов	6
Висновки до розділу 1	8
РОЗДІЛ 2. ЗІСТАВНИЙ АНАЛІЗ АНГЛОМОВНИХ І УКРАЇНОМОВНИХ СТАТЕЙ	10
2.1. Теоретичні аспекти морфології іменників в англійській та українській мовах.....	10
2.2. Семантика та функція іменників в англійській та українській мовах	14
2.3. Порівняльний аналіз особливостей іменників англомовних і українськомовних статей	15
2.3.1. Структурні особливості	15
2.3.2. Семантичні особливості	16
2.3.3. Функціональні особливості.....	17
Висновки до розділу 2	18
ВИСНОВКИ.....	19
РЕЗЮМЕ	21
SUMMARY	22
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	23

ВСТУП

На сучасному етапі в лінгвістиці спостерігається прагнення зрозуміти концептуальну природу слова та виявити як воно віддзеркалює когнітивний зміст у формі лексичного елемента (М. П. Кочерган, J. Allwood, W. Croft, D. A. Cruse, D. Geeraerts, C. Goddard, R. Jakendoff, A. Wierzbicka та інші). Порівняльний аналіз лексики між різними мовами має на меті виявити як мова інтерпретує знання та уявлення людей про світ, а також визначити універсальні та національно-унікальні аспекти в семантичних системах порівнюваних мов.

Аналіз особливостей мовних картин світу проводиться через призму лексики, адже саме вона містить ключові характеристики мовної структури, що впливають на специфічні риси на інших рівнях мови, як стверджує Кочерган [8, с. 88]. Опираючись на семантику, можна розкрити широке коло структурно обумовлених характеристик мови, що, в свою чергу, допоможе освітлити проблематику взаємозв'язку між мовою та мисленням.

Метою роботи є дослідження і порівняльний аналіз структурних, семантичних та функціональних особливостей іменників в українській та англійській мовах.

Об'єктом дослідження постають іменники в англійській та українській мовах, а **предметом** — їх структурні, семантичні та функціональні характеристики.

Практична значущість полягає у її застосуванні для вдосконалення навчальних програм філологічних напрямків, покращення перекладацьких навичок, розширення можливостей у міжкультурній комунікації, сприянні лінгвістичних досліджень і розвитку програм машинного перекладу.

Структура роботи: Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаної літератури. Загальний обсяг – 24 сторінки.

РОЗДІЛ 1. РОЛЬ ІМЕННИКА У СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ

1.1. Іменник як основна номінативна одиниця мови

Іменник є однією з центральних частин мови, що відіграє ключову роль у формуванні змісту і структури мовлення. Як основний засіб номінації, іменник дозволяє називати речі, явища, процеси та концепції, що є незамінним для будь-якої мовної системи. Завдяки своїй здатності категоризувати та ідентифікувати об'єкти довкілля, іменники формують основу для організації знань у людській пам'яті.

За М. Я. Блохом, іменник у мові виконує ключову роль, представляючи категорію «сутності» або «предметності». Ця частина мови є основним номінативним елементом, що відповідає за вираження найбільш повного значення в контексті концептуального поділу лексики. Іменники мають здатність через процес номінації виокремлювати і представляти як окремі цілісні сутності різноманітні характеристики речей (включаючи як прямі та опосередковані якості, так і дії та стани, що є процесуальними атрибутами цих сутностей) (Blok, 1983: 49).

За дослідницею Л.М. Волковою, іменник — це центральна номінативна лексична одиниця мови, яка характеризується за семантичними, морфологічними та синтаксичними критеріями. Семантично іменники відображають предметність та поділяються за типом номінації на власні та загальні, за формою на живі та неживі, а також на людські та нелюдські, а з кількісної точки зору — на злічувані та незлічувані. Морфологічно розрізняють прості, похідні та складні іменники, які мають категорії числа та відмінка, а інколи й роду. Синтаксично іменники можуть виконувати всі функції у реченні, крім присудка, та комбінуватись з більшістю частин мови, але найчастіше вони поєднуються з артиклями, займенниками, числівниками та прикметниками (Volkova, 2013: 7-8).

1.2. Словотвір як основний спосіб поповнення лексики сучасних англійській та українській мов

Для сталого оновлення та розвитку мови необхідно постійно поповнювати її словниковий склад за допомогою нових мовних творів. Основними джерелами збагачення словникового запасу сучасної англійської мови є різноманітні методи словотворення, включаючи морфологічні, синтаксичні та синтактико-морфологічні підходи.

Словотвір — це процес формування нових слів з уже існуючих за допомогою зміни, комбінації або поєднання їх складових. Це важлива складова мови, що розширює її словниковий запас та виразність. Шляхом застосування різних методів, таких як конверсія, афіксація, з'єднання, скорочення, створюються нові слова з різними значеннями та граматичними функціями. У контексті англійської мови, словотвір є живим та динамічним процесом, що відображає еволюцію мовленнєвого спілкування та культурні зміни (Удовіченко & Міценко 2019).

В англійській мові існує низка способів, за допомогою яких морфеми поєднуються або змінюються, утворюючи нові слова. Однак лише два з цих процесів словотворення, деривація та сполучення, відповідають за значну кількість нових слів.

Процес додавання твірного афікса (префікса, суфікса або, у деяких випадках, інфікса) для формування нових слів відомий як деривація. Додавання дериваційного афікса до кореня призводить до утворення нового слова з однією або декількома змінами, такими як:

- фонологічні зміни, включаючи зміну наголосу, наприклад: reduce > reduction, clear > clarity, fuse > fusion;
- орфографічні зміни кореня, наприклад: pity > pitiful, deny > denial, happy > happiness;
- семантичні зміни, наприклад: husband > husbandry, event > eventual, post > postage;
- зміна частини мови (Brinton, 2000: 86).

У англійській мові дериваційні афікси можуть бути або префіксами, або суфіксами, які можуть мати походження як корінне (з давньоанглійської мови) або запозичене з інших мов, зокрема французької. Їх продуктивність може різнитися від обмеженої до широкої, в залежності від того, чи вживаються вони для творення нових слів.

Спосіб словотвору за допомогою суфіксів є більш глобальним, ніж використання префіксів. У мові пропорційна кількість суфіксів перевищує кількість префіксів. Це означає, що активне уживання суфіксів з латинської, грецької та французької мов не викликало витіснення словотворчих елементів власної мови. Продуктивність таких елементів може час від часу відновлюватися.

Утворення складних слів (blend) – це об'єднання двох або більше вільних коренів, до яких можуть додаватися афікси. На відміну від словосполучень, де вільні корені об'єднуються в одну синтаксичну одиницю, але залишаються окремими словами, складне слово розглядається як самостійна лексична одиниця. Однак розрізнити складне слово від словосполучення не завжди легко. Орфографія в англійській мові неоднозначна, оскільки складні слова можуть писатися як одне слово або розділятися дефісом (Brinton, 2000: 97).

Зворотне утворення (back formation) — це процес створення нового слова шляхом вилучення афікса з вже існуючого слова. Це протилежний процес афіксації. [Способи словотворення в англійській мові] Цей процес показує, як мова може адаптуватися та створювати нові слова на основі існуючих моделей або етимології.

Редуплікація () — це повторення частини або всього слова для створення нового слова з подібним або зміненим значенням (Способи словотворення). Редуплікація часто використовується для наголошення, повторення або для створення гри в мові або ритмічних ефектів. Це додає яскравість і виразність до процесу словотворення.

Скорочення (clipping) – це результат навмисного видалення частини слова, зазвичай або кінця, або початку, або рідше обох, зі збереженням того ж значення і того ж класу слова (наприклад, mimeo < mimeograph hack < hackney) (Brinton, 2000: 98).

Також варто розглянути акроніми та ініціалізи як спосіб творення нових слів. Крайня форма скорочення призводить до появи абревіатур та ініціалізмів. В акронімі початкові літери слів у фразі вимовляються як слово, як у наступних прикладах:

WASP < W(hite) A(nglo)-S(axon) P(rotestant)

SALT < S(trategic) A(rms) L(imitation) T(alks)

NATO < N(orth) A(tlantic) T(reaty) O(rganization) (Brinton, 2000: 98).

В українській мові, так само, поширеними способи утворення нових слів є префіксація, суфіксація, складання слів або основ, зрощення слів та зміна частини мови (конверсія).

Способи утворення слів в англійській та українській мові є різноманітними та мають велике значення для розширення словникового запасу та покращення мовних навичок. Застосування таких методів, як конверсія, афіксація, словоскладення, скорочення, акроніми та інші, дозволяє створювати нові слова з різними значеннями та граматичними властивостями. Розуміння цих процесів та їх використання в практиці мовлення відкриває широкі можливості для ефективного спілкування.

Висновки до розділу 1

Семний склад іменників в обох мовах відображає особливості та різниці у семантичних аспектах кожної мови: семантичних відтінків, значень тощо. При цьому як основний засіб номінації, іменник дозволяє називати речі, явища, процеси та концепції, що є незамінним для будь-якої мовної системи.

Основним способом поповнення лексики сучасної англійської та української мов є словотвір. Це зумовлено тим, що спосіб дозволяє створювати нові слова за допомогою морфем на основі тих, що вже існують. В англійській мові словотворення, деривація та сполучення, відповідають за появу значної кількості нових слів. В українській мові поширеними способами утворення нових слів є префіксація, суфіксація, складання слів або основ, зрощення слів та зміна частини мови (конверсія).

Перспективи подальших досліджень можуть передбачати практичне зіставлення семантики та контекстуальних значень обох мов, аналіз спільних та відмінних рис у словотворі цих мов.

РОЗДІЛ 2. ЗІСТАВНИЙ АНАЛІЗ АНГЛОМОВНИХ І УКРАЇНОМОВНИХ СТАТЕЙ

2.1. Теоретичні аспекти морфології іменників в англійській та українській мовах

Провідне місце з-поміж самостійних частин мови належить іменнику. Він постає в опозиції до всіх інших частин мови, особливо дієслова та разом з ним формує основу всієї частиномовної системи багатьох мов. Дослідження та зіставлення морфологічних властивостей іменника на основі двох мов дає можливість кращого розуміння цих мов у контексті їх диференціювання. Тому для комплексного висвітлення питання, варто звертати увагу на основні аспекти граматики: граматичне значення, граматична форма, граматична категорія.

Насамперед проаналізуємо визначення іменника, які подають в українських підручниках та англійських. Зокрема в українській мові іменник — «самостійна частина мови, що має категоріальне значення предметності, виражене класифікаційними категоріями роду й істоти/неістоти, словозмінними категоріями числа і відмінка та власними словотвірними суфіксами, і виконує своєрідні синтаксичні функції» (Горпинич, 2004: 34). В англійській мові іменник – «is a word expressing substance in the widest sense of the word. In the concept of substance in we include not only names of living beings (e. g. boy, girl, bird) and lifeless things (e. g. table, chair, book), but also names of abstract notions, i. e. qualities, states, actions (kindness, strength, sleep, fear, conversation, fight), abstracted from their bearers» (Каушанська та ін., 2009: 14).

Вже з погляду цих визначень відзначається схожість у якості самостійних частин мови, що виражають предметність та мають категоріальне значення. Українські визначення іменника є більш ширшими, бо вказують на морфологічні особливості мови, в той час як англійські враховують різноманіття іменників у словниковому складі мови.

Найбільш значущу функціональну роль в морфології іменників відіграють граматичні категорії – «сукупності грамам як репрезентантів окремих видових граматичних значень, об'єднаних спільною категорійною семою та виражених системою спеціалізованих граматичних форм» (Костусяк, 2012: 7). Іменник в українській мові характерний наявністю трьох граматичних категорій: 1) категорії відмінка; 2) категорії числа; 3) категорії граматичного роду. На відміну від української, іменник в англійській мові характеризується наявністю двох граматичних категорій: 1) категорії числа; 2) категорії детермінованості (означеності/неозначеності). Для наочності наведено порівняльну таблицю морфологічних категорій обох мов (табл. 2.1)

Таблиця 2.1

Спільні та відмінні риси категорій іменника в українській та англійській мовах

Категорія	Спільне	Відмінне	
		Українська мова	Англійська мова
Число	• Наявність в обох мовах однини та множини. • Мають спільне граматичне значення в однині та деякі групи значень у множині.	• Іменники у множині, що позначаю дії та процеси не мають лексичних схожостей у мовах (goings-on, proceedings; укр. вчинки, судовий розгляд). • Розподіл співвідносних іменників за одиничністю та множинністю не співпадає (clothes, greens, severings – одяг, зелень, сміття). • Лексикалізація форм множини в англійській мові більш сильно виражена, ніж в українській. • Та ін.	
Рід	Категорії граматичного	• Наявність чоловічого, жіночого, середнього та	• Відсутність категорії роду в

	роду, як в українській мові – чоловічий, жіночий, середній – були колись властиві іменникам давньоанглійського періоду.	спільного родів. • Категорія роду має формальне вираження у фіксальних морфемах. • Здатність узгоджуватись в роді з формами дієслів минулого часу. • Та ін.	граматичній системі іменника. • Граматичні засоби вираження значення роду відсутні. • Наявність категорії активності та пасивності.
Відмінок	Possessive Case (присвійна категорія) відповідає родовому відмінку.	• Наявність 6 відмінків та кличної форми у системі іменника. • Узгодження в категорії відмінка у займенниках, прикметниках, порядкових числівниках. • Відсутність категорії присвійності. • Виділення класу живих предметів за допомогою формального вираження у знахідному відмінку.	• Відсутність категорії відмінка в граматичній системі іменника. • Відсутність будь-якого узгодження з іншими частинами мови. • Наявність категорії присвійності, яка має

			морфологічне вираження у вигляді морфеми 's • Виділення класу живих істот за допомогою суфікса присвійності.
Категорія означено сті-неозначеності	Категорія властива обом мовам.	• Відсутність категорії означеності-неозначеності в граматичній системі іменника. • Виражається лексично.	• Виражена артиклем: означений артикль the, та неозначений артикль a (an).

Зіставний аналіз спільних та відмінних рис категорій іменника в англійській та українській мовах засвідчив той факт, що наведені категорії маяк спільні, так і відмінні риси, при цьому відмінності доволі помітні, що відображає їх власну мовну специфіку та довготривалий історичний розвиток.

2.2. Семантика та функція іменників в англійській та українській мовах

Лексико-граматичні розряди іменника варто визначати за специфікою виявів категорії числа, відмінка і роду. За особливостями виявів категорії числа всі іменники поділяють на загальні та власні. Протиставлення загальних та власних іменників здійснюється за словозмінним/несловозмінним характером категорії числа. Для власних іменників української мови категорія числа постає послідовно несловозмінною, а для загальних може бути як словозмінною, так і не словозмінною. Відповідно до цього загальні іменники далі розподіляють на конкретні, збірні, абстрактні та речовинні (Дубова, 2016: 64). Також виокремлюють групи іменників живі/неживі (назви істот/неістот).

Семантична ознака частин мови узагальнює певні типи лексичних значень слів, вказуючи на специфічні аспекти смислової функції іменника. Іменники з різноманітними лексичними значеннями переважно узагальнюються в семантичну категорією предметності (Іщенко, 2013: 64). Її, на наш погляд, варто вважати основною спільною ознакою обох мов.

Іменник – провідний лексико-граматичний розряд слів з номінативною функцією. Синтаксичні функції іменника тісно пов'язані з їх семантичними ознаками. Зокрема для іменника характерна функція підмета і сильнокерованого другорядного члена речення. В українській мові іменник може виконувати функцію усіх членів речення. Саме тому він постає найбільш продуктивною частиномовною опорною одиницею підрядних словосполучень, які ще мають назву «іменникові» або «субстантиви» (Навчальна програма, 2018: 5). Іменник в англійському реченні може відігравати роль майже кожного члена речення, але зазвичай виступає у ролі підмета або додатка.

В англійській мові виділяють загальні (Common Names), власні назви (Proper Names), абстрактні назви (Abstract Names) та колективні назви (Collective Names). Відмінна від української мови категорія колективних назв

вказує на групи людей або тварин як одне ціле. Правила американської англійської мови вимагають вказувати переважну більшість колективних іменників в однині, навіть якщо йдеться про групу людей тощо. Наприклад: «The Beatles broke up when Paul McCartney quit the band. — «Бітлз» розпалися, коли Пол Маккартні покинув групу» (Іменники в англійській).

Отже, відмінності у визначенні лексико-граматичних розрядів відбивають специфіку словникового складу кожної мови.

2.3. Порівняльний аналіз особливостей іменників англомовних і україномовних статей

З метою практичного з'ясування різниці особливостей іменників в англійській та українській мовах було обрано для аналізу кілька статей, що репрезентують основні диференційні та спільні ознаки цих мов. Було обрано дві статті за схожою тематикою: І. В. Козаченхо «Особливості перекладу неологізми англійської мови» (Козаченхо, 2016) та Г. М. Удовіченко, В. В. Міценко, «Peculiarities of the translation of neologisms» (Удовіченко & Міценко, 2019).

2.3.1. Структурні особливості

За структурними особливостями іменникам аналізованих статей характерні такі ознаки:

Іменники вживаються здебільшого у множині, оскільки описують широкий спектр явищ та процесів у сфері мови та лінгвістики. Наприклад: «neologisms» (Удовіченко & Міценко, 2019: 18), «researches» (Удовіченко & Міценко, 2019: 18), «publications» (Удовіченко & Міценко, 2019: 18), «linguists» (Удовіченко & Міценко, 2019: 18), «works» (Удовіченко & Міценко, 2019: 18), «неологізми» (Козаченхо, 2016: 166) «вчені» (Козаченхо, 2016: 166), «аспекти» (Козаченхо, 2016: 167). При цьому деякі іменники можуть вживаються як у однині, так і у множині, залежно від контексту.

Наприклад: «difficulty» (Удовіченко & Міценко, 2019: 18) – «difficulties», «translation» – «translations» (Удовіченко & Міценко, 2019: 18), «point» – «points» (Удовіченко & Міценко, 2019: 18), «неологізм» – «неологізми» (Козаченхо, 2016: 167), «спосіб» – «способи» (Козаченхо, 2016: 167).

1) Деякі іменники в англійській статті можуть потребувати артикля, в той час як інші можуть вживатися без нього. Наприклад: «the vocabulary», «the language», «a large number of new realities», «the dictionary» (Удовіченко & Міценко, 2019: 18).

2) У деяких випадках іменники у статтях вживаються разом з іншими словами, утворюючи складні словосполучення. Наприклад: «appearance of words» (Удовіченко & Міценко, 2019: 19), (поява слів), «translation of neologisms» (Удовіченко & Міценко, 2019: 19), («переклад неологізмів» (Козаченхо, 2016: 167), «analysis of researches and publications» (Удовіченко & Міценко, 2019: 19), («аналіз досліджень і публікацій» (Козаченхо, 2016: 167).

2.3.2. Семантичні особливості

В аналізованих текстах обговорюється явище неологізмів у мові та виклики, які постають у дослідженні цього питання. Наведемо приклади найбільш поширених лексем, що розкривають тему статей: neologisms (неологізми), society (суспільство), science (наука), technology (технології), changes (зміни), realities (реальності), concepts (концепції), difficulties (складності), translation (переклад), researches (дослідження), publications (публікації), functioning (функціонування), directions (напрямки), vocabulary (словниковий запас), problems (проблеми) (Удовіченко & Міценко, 2019: 18-23), (Козаченхо, 2016: 167 - 168).

В обох текстах контекстуальне семантичне значення іменників розкривається навколо таких концептів як «мова», «розвиток», «дослідження», «неологізми» і «переклад». Іменники взаємодіють, утворюючи семантичну структуру тексту, яка обговорює явище неологізмів у

мові та їх переклад. Тому основні іменники, що визначають тему статей: «language» (мова), «neologisms» (неологізми). (Удовіченко & Міценко, 2019), (Козаченко, 2016).

2.3.3. Функціональні особливості

Іменники в тексті виконують різноманітні функції: сприяють створенню контексту та визначенню теми, розкритті ключових понять та опису процесів дослідження. Виокремлено такі функції іменників:

1) Саме іменники вказують на основну тему або проблему, в якій йдеться в тексті. Вони визначають поняття, об'єкт, предмет, контекст, який буде досліджуватись. Наприклад іменник «analysis» (Удовіченко & Міценко, 2019: 19), вказує на процес аналізу, який проводиться; «researches» (Удовіченко & Міценко, 2019: 19), визначає дослідження, яке буде аналізоване або описане, «publications» (Удовіченко & Міценко, 2019: 21) вказує на джерела, які використовуються для аналізу або вивчення.

2) Іменники використовують для опису процесів, дій та результату дослідження, пов'язаних з перекладом неологізмів: «translation» (Удовіченко & Міценко, 2019: 20), «clarifies» (Удовіченко & Міценко, 2019: 20), «finding» (Удовіченко & Міценко, 2019: 20), «transfer» (Удовіченко & Міценко, 2019: 20), «transcription» (Удовіченко & Міценко, 2019: 20), «transliteration» (Удовіченко & Міценко, 2019: 20), «calculating» (Удовіченко & Міценко, 2019: 20), «inclusion» (Удовіченко & Міценко, 2019: 20).

3) У текстах згадуються іменники, які вказують на характеристики неологізмів та методів їх перекладу, такі як «structure» (Удовіченко & Міценко, 2019: 20) – «структура» (Козаченко, 2016: 167), «context» (Удовіченко & Міценко, 2019: 20) – «контекст» (Козаченко, 2016: 167), «conditions» (Удовіченко & Міценко, 2019: 20) – «умови» (Козаченко, 2016: 167), «basic ways» (Удовіченко & Міценко, 2019: 20) – основні способи, «ways of forming» (Удовіченко & Міценко, 2019: 20) – способи формування,

«phonetic principle» (Удовіченко & Міценко, 2019: 20) – фонетичний принцип.

Висновки до розділу 2

Виявлення ізоморфізму різних мов, тобто встановлення подібності або схожості не тільки мікросистем, але також і підсистем і цілих систем ряду мов відіграє вагомий роль у розвитку наукових класифікацій мов. Зокрема зіставлення морфологічних особливостей іменників в англійській та українській мовах дає можливість сформулювати типологічні граматичні ознаки цих мов, сприяє кращому їх розумінню. Цей рівень розглядає структуру іменників, форми словозміни, способи вираження граматичних значень тощо. Оскільки найбільш значущу роль в морфології іменників відіграють граматичні категорії, вважаємо за доцільним звернення уваги у цьому питанні до таких граматичних категорій як число, рід, відмінок, означуваність/неозначуваність.

За специфікою виявів названих категорій можна розглядати семантичні, функціональні та структурні особливості іменників. Усі вони взаємопов'язані між собою і формують як спільні так і унікальні відмінні риси мов. Перспективи подальших досліджень можуть полягати у деталізованому дослідженні наведених аспектів іменників.

ВИСНОВКИ

В процесі порівняння з іншою мовою іменник набуває більше особливостей. Зокрема у семному складі мов іменники формують основу для організації знань у людській пам'яті, концептуалізації реальності. Способи утворення слів в англійській та українській мові є різноманітними та мають велике значення у розширенні словникового складу мов. В українській мові, так само, як і в англійській, поширеними способи утворення нових слів є префіксація, суфіксація, складання слів або основ, зрощення слів та зміна частини мови (конверсія).

Мофрологічні особливості іменників в англійській та українській мовах має низку спільних та відмінних рис. Основним є те, що іменник в українській мові має три граматичні категорії: 1) категорії відмінка; 2) категорії числа; 3) категорії граматичного роду. На відміну від української, іменник в англійській мові має дві граматичні категорії: 1) категорії числа; 2) категорії детермінованості (означеності/неозначеності). Проаналізувавши спільні та відмінні риси в межах цих категорій, з'ясовано, що відмінні риси мов доволі помітні, що відображає їх власну мовну специфіку та довготривалий історичний розвиток.

З погляду семантичних та функціональних особливостей мов, визначено, що іменник – провідний лексико-граматичний розряд слів з номінативною функцією. Може виражати різноманітну семантику та переважно узагальнюється в семантичну категорією предметності. Порівняльні дослідження іменників на основі різних мов дали можливість краще зрозуміти структурні, семантичні та функціональні особливості цих мов, визначити їх мовну специфіку. Проаналізовано дві статті зі схожою тематикою, присвяченою дослідженню неологізмів.

Зокрема за структурними особливостями іменникам у аналізованих статтях характерна ознака множинності. Вона є поширеною, оскільки у статтях описується широкий спектр явищ та процесів у сфері мови та

лінгвістики. У деяких випадках іменники у статтях вживаються разом з іншими словами, утворюючи складні словосполучення. Іменники в англійській статті можуть потребувати артикля, в той час як інші можуть вживатися без нього.

В аналізованих текстах виокремлено найбільш поширені лексеми, контекстуальне семантичне значення яких розкривається навколо окремо визначених концептів. Визначено, що в обох статтях іменники таким чином взаємодіють, утворюючи семантичну структуру тексту, яка обговорює явище неологізмів у мові та їх переклад.

З-поміж функціональних особливостей виокремлено: вказівку іменників на основну тему або проблему, в якій йдеться у тексті; вказівку на опис процесів, дій та результату дослідження; вказівку на характеристику неологізмів та методів їх перекладу.

Перспективи подальших досліджень становлять розвиток запропонованої наукової думки з використанням більш широкого матеріалу дослідження.

РЕЗЮМЕ

Основні результати дослідження полягають в теоретичному осмисленні ролі іменника в сучасні англійській та українській мовах. Визначено, що семний склад іменників відображає особливості та різниці у семантичних аспектах обох мов. Це може бути представлено семантичними відтінками, семантичним значеннями тощо. Проте незамінним для будь-якої мовної системи є те, що іменник постає як основний засіб номінації, оскільки називає речі, явища, процеси та концепції. З'ясовано, що основним способом поповнення лексики сучасної англійської та української мов є словотвір. Це зумовлено тим, що спосіб дозволяє створювати нові слова за допомогою морфем на основі тих, що вже існують.

За морфологічними особливостями основним є те, що в українській мові є три граматичні категорії: відмінка, числа, граматичного роду. На відміну від української, іменник в англійській мові має дві граматичні категорії: числа; детермінованості (означеності/неозначеності). Проаналізувавши спільні та відмінні риси в межах цих категорій, з'ясовано, що відмінні риси мов доволі помітні, що відображає їх власну мовну специфіку та довготривалий історичний розвиток.

Практична значущість роботи полягає у практичному порівняльному аналізі структурних, семантичних та функціональних особливостей на матеріалі української та англійської статей. Наведене дослідження може мати лінгвістичне продовження у наукових розвідках.

Ключові слова: іменник, українська мова, англійська мова, особливості, критерії, способи.

SUMMARY

The main results of the study are theoretical comprehension of the role of the noun in modern English and Ukrainian. It has been determined that the semantic composition of nouns reflects the peculiarities and differences in the semantic aspects of both languages. This can be represented by semantic shades, semantic meanings, etc. However, it is indispensable for any language system that the noun appears as the main means of nomination, as it names things, phenomena, processes and concepts. It has been found that the main way to replenish the vocabulary of modern English and Ukrainian is through word formation. This is due to the fact that this method allows to create new words with the help of morphemes on the basis of those that already exist.

In terms of morphological features, the main thing is that Ukrainian has three grammatical categories: case, number, and grammatical gender. Unlike Ukrainian, English nouns have two grammatical categories: number and determinacy (definite/indefinite). After analyzing the common and distinctive features within these categories, it was found that the distinctive features of the languages are quite noticeable, which reflects their own linguistic specificity and long-term historical development.

The practical significance of the work lies in the practical comparative analysis of structural, semantic and functional features on the basis of Ukrainian and English articles. The present study may have a linguistic continuation in scientific research.

Keywords: noun, Ukrainian language, English language, features, criteria, ways.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

- 1) Горпинич В. О. Морфологія української мови: підручник. Київ: Академія, 2004. 335 с. Режим доступу: https://shron1.chtyvo.org.ua/Horpynych_Volodymyr/Morfolohiia_ukrainsko_i_movy.pdf?PHPSESSID=6cn4abl7836a7hc4uka94v1v14
- 2) Дубова О. А. Лексико-граматичні розряди як рубрики внутрішньо частиномовної класифікації. *Дослідження з лексикології і граматики української мови*. Вип. 17. 2016. С. 59 – 68. Режим доступу: ownloads/dlgum_2016_17_9.pdf (дата звернення: 13. 04. 2024).
- 3) Іменники в англійській мові. Режим доступу: <https://speak-up.com.ua/news/imenniki-v-angliyskiy-movi/> (дата звернення: 12. 04. 2024).
- 4) Іщенко Н. Г. Семантична та поняттєва категорії у мовознавчих студіях. Вип. 2. 2013. С. 61 – 64. Режим доступу: <file:///C:/Users/Honor/Downloads/30046-Article%20Text-55685-1-10-20141113.pdf> (дата звернення: 13. 04. 2024).
- 5) Каушанська В. Л., Ковнер Р. Л., Кожевникова О. Н., Прокоф'єва Е. В., Райнес З. М., Сквирська С. Е., Цирліна Ф. Я. Граматика англійської мови. Київ: Фірма «Інкос», 2009. 320 с.
- 6) Козаченко І. В. Особливості перекладу неологізмі англійської мови. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Сер.: Філологія. 2016. №25. Т. 2. С. 166 – 168. Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_filol_2016_25\(2\)_50](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_filol_2016_25(2)_50). (дата звернення: 13. 04. 2024).
- 7) Костусяк Н. М.. Принципи класифікації морфологічних категорій. Режим доступу: <https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/1081/1/Костусяк.pdf> (дата звернення: 13. 04. 2024).
- 8) Кочерган М. П. Основи зіставного мовознавства. Київ: Видавничий центр Академія. 2006. 424 с.

- 9) Навчальна програма дисципліни «Порівняльна грамати́ка англійської та української мов». К.: МАУП, 2018. 23 с. Режим доступу: <ua/assets/files/lib/metod/8247.pdf>
- 10) Способи словотворення в англійській мові. URL: <https://linguodan.com/word-formation/> (дата звернення: 13. 04. 2024).
- 11) Удовіченко, Г. М., Міценко, В. В. Peculiarities of the translation of neologisms. *Інтелект. Особистість. Цивілізація*. Вип. 2. 2019. Режим доступу: <https://doi.org/10.33274/2079-4835-2019-19-2-18-25> (дата звернення: 13. 04. 2024).
- 12) Blokh M.Y. A Course in Theoretical English Grammar. М.: Высшая школа, 1983. 384 p.
- 13) Brinton L. J. The Structure of Modern English. A linguistic introduction. Amsterdam /Philadelphia: John Benjamins Publishing Company. URL: <http://ndl.ethernet.edu.et/bitstream/123456789/88321/5/The%20Structure%20of%20Modern%20English%20%281%29.pdf> (дата звернення: 11. 04. 2024).
- 14) Volkova L.M. Theoretical Grammar. Lecture 5: the noun. p.7-9. URL:https://www.academia.edu/4120069/Volkova_Theoretical_Grammar (дата звернення: 11. 04. 2024).